

Prof. zw. dr hab. Andrzej Peptoński

ROLA I ZADANIA SŁUŻB W SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

**Pod redakcją Marka Górki,
Wydawnictwo Politechniki Koszalińskiej,
Koszalin 2013, ss. 387, ISBN 978-83-7365-312-2**

Problematyka bezpieczeństwa od wielu lat znajduje się w zainteresowaniu licznych ośrodków naukowych w całej Polsce. Najwięcej uwagi poświęca się zagadnieniom teoretycznym dotyczącym bezpieczeństwa narodowego (bezpieczeństwa państwa) lub bezpieczeństwa wewnętrznego. Dominujący wcześniej czynnik militarny dawno przestał być jedynym definiowanym elementem. Aktualnie trwają dyskusje związane z terminologią, w szczególności dotyczące poprawności definiowania bezpieczeństwa a zwłaszcza stosowania określeń „bezpieczeństwo narodowe” i „bezpieczeństwo państwa”. Rzadziej natomiast spotyka się publikacje na temat bezpieczeństwa publicznego albo bezpieczeństwa lokalnego. Niewątpliwie łatwiej jest wypowiadać się na temat współczesnych zagrożeń ze strony terroryzmu w skali międzynarodowej lub globalnej, ponieważ pojawia się coraz więcej polskich i zagranicznych publikacji nawiązujących do najgroź-

niejszych wydarzeń w innych państwach. Trudniej jest analizować przyczyny zjawisk stwarzających realne zagrożenie w niewielkim mieście a nawet w skali całego państwa.

Z pola widzenia znikają lokalne zagrożenia mające bezpośredni wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Polski. Podobnie, zbyt mało miejsca w literaturze przedmiotu zajmuje organizacja i funkcjonowanie organów i służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny. Terroryzm stwarzający potencjalne zagrożenia praktycznie w każdym miejscu i czasie jest wprawdzie nieprzewidywalnym i najgroźniejszym zjawiskiem ale to nie usprawiedliwia ograniczania badań nad bezpieczeństwem lokalnym. Biorąc pod uwagę możliwość niespodziewanego ataku terrorystycznego wobec przypadkowej zbiorowości lub obiektu o drugorzędym znaczeniu, badanie sprawności i gotowości do działań struktur odpowiedzialnych za stan bezpieczeństwa staje się priorytetowym zadaniem.

Recenzowana monografia wychodzi na przeciw takim oczekiwaniom. Jako punkt wyjścia przyjęto bezpieczeństwo lokalne, w dalszej kolejności dokonano analizy roli i zadań służb w wymiarze ogólnokrajowym, a następnie w perspektywie bezpieczeństwa międzynarodowego. Na tle tych rozważań zostały podjęte, bardziej szczegółowo, wybrane aspekty funkcjonowania służb specjalnych oraz rola edukacji dla bezpieczeństwa publicznego.

Autorzy opracowania słusznie zwracają uwagę na specyfikę współczesnych uwarunkowań, takich jak: dynamiczny rozwój technologii, nasilające się zagrożenia w tzw. cyberprzestrzeni, szczególne położenie Polski w Europie i wynikające z tego powodu problemy związane z przestępczością zorganizowaną, przemytem ludzi i towarów. Coraz bardziej są widoczne konsekwencje wadliwej polityki społecznej w skali globalnej, czynniki demograficzne, edukacyjne i kulturowe w szybko zmieniającym się świecie. Postępująca globalizacja niesie ze sobą korzyści stwarzając jednak nowe poważne zagrożenia.

Spośród problematyki podjętej w recenzowanej monografii najcenniejsze są kwestie odnoszące się do wpływu uwarunkowań zewnętrznych na organizację i działalność nie tylko wyspecjalizowanych służb i instytucji ale także np. roli mediów w informowaniu społeczeństwa o wydarzeniach mających bezpośredni

wpływ na bezpieczeństwo lokalne. Autorzy zwracają uwagę na wzrastające znaczenie informowania społeczeństwa o możliwościach zaistnienia określonych zagrożeń, a szczególnie o metodach indywidualnego postępowania w sytuacjach stanowiących zagrożenie dla zdrowia.

Przedstawiając bezpieczeństwo imprez masowych w monografii zwrócono uwagę, iż istotna jest nie tylko odpowiedzialna postawa organizatorów ale także właściwa koordynacja działań wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za prawidłowy przebieg imprezy. Na przykład, Policję w Koszalinie z powodzeniem realizuje program prewencyjno-edukacyjny zachęcający do kulturalnego kibicowania oraz przestrzegania przepisów obowiązujących podczas imprez masowych.

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym jest szczególnie ważne w odniesieniu do turystyki. Specyficzne zadania w miejscowościach nadmorskich, w których liczba mieszkańców okresowo wzrasta kilkakrotnie, realizują takie służby, jak: Policja, Służba Celna, Państwowa Straż Pożarna, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Żandarmeria Wojskowa, Wodne ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, odpowiednie służby medyczne, organy samorządowe itd. Wiodącą rolę odgrywa Policja, mobilizująca wszystkie służby i instytucje do podejmowania przedsięwzięć profilaktycznych i kontrolnych w ramach swoich kompetencji. Systematyczne analizy stanu bezpieczeństwa w miejscowościach nadmorskich województwa zachodniopomorskiego oraz realizacja takich programów, jak: *Bezpieczne wakacje*, *Bezpieczny weekend* i *Trzeźwy poranek*, przyniosły wymierne efekty w postaci spadku liczby kradzieży z włamaniem, rozbojów, kradzieży mienia i samochodów. Uległ poprawie stan techniczny obiektów wczasowych oraz sanitarny obiektów gastronomicznych, zwiększyło się bezpieczeństwo w kąpieliskach nadmorskich i śródlądowych.

Innym istotnym problemem podjętym w recenzowanej pracy jest funkcjonowanie agencji ochrony mienia w centrach handlowych. Rola tych instytucji w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego rzadko jest doceniana. Tymczasem z prowadzonych badań wynika, iż realizacja zadań nałożonych na pracowników agencji ochrony korzystnie wpływa na poczucie bez-

pieczeństwa lokalnego. Dobra organizacja pracy, całodobowy monitoring, zabezpieczenia techniczne, zarówno elektroniczne, jak i mechaniczne, patrole wewnętrzne i zewnętrzne. Do zadań personelu poszczególnych agencji należy m.in.; ochrona przed kradzieżą lub uszkodzeniem elementów wyposażenia, uniemożliwienie wejścia na teren chronionych obiektów osób pod wpływem alkoholu lub środków odurzających, zwracanie uwagi na pozostawione podejrzone torby, paczki, plecaki. Dobre wykonywanie tych zadań przyczynia się nie tylko do ograniczania wykroczeń i przestępstw ale także do ujawniania przygotowywanych aktów terrorystycznych.

Interesujące ustalenia zawiera rozdział monografii poświęcony roli służby więziennej w resocjalizacji penitencjarnej. Okazuje się, że istotną rolę w resocjalizacji odgrywa poprawny stosunek funkcjonariuszy służby więziennej do skazanych. Ponadto istotne jest oddziaływanie na skazanych poprzez: zajęcia sportowe, środki terapeutyczne, kary dyscyplinarne, organizację zajęć kulturalno-oświatowych, pracę oraz nauczanie. Z przeprowadzonych badań w jednej z placówek wynika, iż sport jest traktowany jako środek rozładowujący napięcia, frustrację, samo agresję emocjonalną, wrogość wobec otoczenia czy też skłonności do odwetu. Skuteczna resocjalizacja może zapewnić readaptację społeczną więźniów, a w konsekwencji doprowadzić do ich powrotu do społeczeństwa.

Kolejny rozdział przedstawia w sposób wyczerpujący miejsce Służby Więziennej w systemie bezpieczeństwa państwa. Celnie podkreślono znaczenie tej służby zarówno w okresie pokoju, jak i w poza militarnym systemie obronnym.

Także rozdział dotyczący Straży Ochrony Kolei zasługuje na uwagę ze względu na wiele interesujących danych dotyczących nie tylko uprawnień, zadań i organizacji tej służby ale przede wszystkim rezultatów jej działalności.

Interesujące rozważania zawierają rozdziały dotyczące realizacji polityki kryminalnej Służby Celnej w zwalczaniu lokalnej przestępczości. Podkreślono, że Służba Celną prowadząc walkę z przemytem i łamaniem prawa celnego, akcyzowego oraz hazardowego nie tylko organizuje kontrole ale także podejmuje liczne akcje prewencyjne i edukacyjne. Ilustracją skali przemytu na

granicy wschodniej są dane liczbowe. Okazuje się, że tylko w 2009 r. Podlaski Oddział Straży Granicznej ujawnił ponad 70 prób przemytu 63 mln 347 tys. sztuk papierosów oraz 38 pojazdów wartości 992500 zł. Dzięki stosowaniu nowoczesnych metod kontroli granicznej wielkość ujawnianego przemytu corocznie wzrasta. Na uwagę zasługuje rozdział dotyczący Programu Bezpieczeństwa Celnego. Program ten opiera się na współpracy przedsiębiorców gospodarczych, jednostek administracji publicznej oraz rządów w zakresie utworzenia procedur zapewniających ochronę łańcucha dostaw, m.in. przed kradzieżami, terroryzmem, przemytem ludzi i broni masowego rażenia.

Wiele wartościowych ustaleń zawierają rozdziały monografii dotyczące funkcjonowania służb w perspektywie bezpieczeństwa międzynarodowego. Na szczególną uwagę zasługują uwagi na temat podstaw prawnych oraz aspektów psychologicznych wydalenia cudzoziemców w ramach Unii Europejskiej. Do problematyki tej nawiązują następne rozdziały monografii o roli Służby Celnej w kreowaniu polityki transgranicznego przemieszczania towarów a także na temat celów, zadań i uprawnień Straży Granicznej.

Reasumując, recenzowana monografia zawiera wartościowy materiał naukowy pogłębiający wiedzę odnoszącą się do problematyki bezpieczeństwa wewnętrznego a szczególnie bezpieczeństwa lokalnego. Skłania do refleksji, że stan bezpieczeństwa lokalnego powinien stanowić podstawę do jakichkolwiek ocen organizacji i efektów działalności wszystkich służb i organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny w Polsce.